

En populärkulturforskningens Gott och blandat-påse

Att *På drömmarnas marknad*³ är "en viktig bok", som Billy Ehn och Orvar Löfgren framhåller i sitt förord till Sven-Erik Klinkmanns nyaste skapelse är jag personligen beredd att skriva under. Boken kan betraktas som en "the best of", där man får en överblick om vad

³ Klinkmann, Sven-Erik, 2006: *På drömmarnas marknad. Ikoner, fantasibilder och klichéer i populärkulturen*. Hedemora, Gidlund. 352 s.

Klinkmann har sysslat med som forskare och docent i folkloristik vid Åbo Akademi. Boken är på det sättet ett fascinerande verk.

Boken består av ett tjugotal nerdykningar i olika delar av populärkulturen, vilka ger en insikt om hur man som folkloristisk forskare kan studera modernare material. I stora drag kan man säga att artiklarna är uppdelade i större grupper med gemensamma te-

man. De två största är media och musik, men även idrotten har förärats två artiklar och det finns även en artikel om mode och artiklar som presenterar viktiga begrepp. Jag själv anser att Klinkmann kanske skulle ha hoppat över några av de artiklar som handlar om musik, då jag fick samma känsla som när man stoppar ner handen i en Gott och blandat-påse, bara för att märka att man återigen har fått en bit salmiak. Denna fördelning visar förstås vilka forskningsområden Klinkmann har haft intresse för. Men för läsaren kunde det varit intressant att ha en mer varierande uppsättning artiklar, då fördelningen är snedfördelad, och musiken tar överhanden.

I artiklarna om musiker och musik, märker man också hur begreppet populärkultur är tudelat i denna bok. Titlar som "Dragspelet som kollektiv Madeleinekaka" eller "Trickstern Bob Dylan" kan verka mera som populärkulturhistoria. Likaså artiklar som behandlar Elvis och Johnny Cash, och artikeln om manlighetssikoner kan verka "omoderna", till skillnad från de artiklar som handlar om media och mediala händelser som är högst aktuella. Artikeln "Döendet som medieshow", som behandlar medias berättelser kring påve Johannes Paulus II död, är ett intressant inlägg i medieforskningen, och är, så att säga fräschare till sin karaktär. Men vad Klinkmann har gjort bra är att han får yngre läsare, som mig och mina med studenter, att inse att populärkultur inte är det samma som modern kultur – häri ligger tudelningen i begreppet. Populärkultur kan uppfattas som "det moderna", men vad man glömt bort är – och som Klinkmann visar i sin bok – att även fenomen som Allsång på Skansen, som kan uppfattas av ungdomar i Sverige idag (men inte av alla), som ett "mormors program" också är populärkultur. Klinkmann lyckas alltså få läsaren att inse att populär inte är modern. Något som visar på en av anledningarna varför boken är så viktig.

Bortsatt från att Klinkmann har en förkärlek för vad jag skulle betrakta som "svåra ord", så är boken lättsam och till och med trivsamt läsning. Personligen tyckte jag bäst om artikeln om "Döendet som medieshow" som, som sagt handlar om medieuppbådet kring Vatikanen. Klinkmann presenterar här sina tankar kring varför hela världen satt klistrad – även jag måste erkännas – kring en mans begravning och en annan mans anställning. En viktig poäng som finns att läsa i denna artikel är hur massmediala storföreläsningsuppgår i folkloren, något som Klinkmann visar genom att ställa en vitsgåta som florerat på Internet. Artikeln "Televisionen som drömmaskin" anser jag bör läsas av de studenter som tänkt göra forskning kring TV, och en mycket viktig artikel är den som behandlar begreppet "Kult" och hur detta kan appliceras på moderna TV-serier.

Men tillbaka till de "svåra orden" för en stund. Klinkmann använder termer som är svåra att förstå för läsare som inte är akademiker eller andra "insatta läsare". Jag citerar:

"Till den manliga rockdiskursen hör därmed också att den som musik i kapitalismens tjänst, med hjälp av en uppkäftig attityd, rebelliskhet, och karnevalism lyckats etablera ett visst mått av autonomi, ett frirum, en frizon till den förkvävande och nivellerande kapitalismen, kommersialismen och konsumismen" (Klinkmann 2006: 197).

Detta visar på att Klinkmanns tilltänkta läsare i och för sig är akademiker och inte, kanske är inriktad på en större publik. Valet av språk blir ett problem de få gånger då han valt att inte förklara sina termer, utan nämner dem i förbifarten.

Å andra sidan har Klinkmann ett humoristiskt sätt att skriva. Många av meningarna (och kanske framförallt parenteserna), i bland annat artikeln "Televisionen som drömmaskin", har en underfundig humor, som leder till att Klinkmanns texter är roliga och läsa. Begrepp och meningar som "Men en annan sak är att Berghagens sånger är rätt så sirapsbetonade" (Klinkmann 2006: 16), får en att dra på smilbanden. Något som man inte ofta får tillfälle till när man läser akademisk litteratur.

Jag påpekade i början av denna recension att jag kan skriva under Ehn och Löfgrens påstående att denna bok är "en viktig bok", detta eftersom jag anser att denna bok (trots vissa brister) visar främst på hur man kan bedriva studier inom folkloristik. Klinkmann visar i sin bok att det överhuvudtaget är möjligt att bedriva studier i folkloristik på modernare material, och ibland på material som man inte ens tänkt på skulle kunna bedrivas studier på (som exempelvis snowboardåkare). I sitt val av språk visar Klinkmann på att detta är en bok först och främst akademiker, vissa termer är sådana att de nästan kräver en förkunskap inom humaniora för att förstå dem. Några av artiklarna kan också läsas av nutids eller kulturhistoriskt intresse, några är "rykande färska". Artiklarna som behandlar media anser jag bör läsas av forskare som håller på med ämnet. En annan viktig sak med denna bok är stilen den är skriven på. Som jag påpekat är det ett ganska lättläst verk vilket visar på att akademisk litteratur inte alltid behöver vara tung och tråkig.

Boken rekommenderar jag, kanske främst åt studenter inom humaniora och kulturvetenskaperna, eftersom det är en bra "grundbok" som visar på vad man kan göra inom våra forskningsfält. Som folkloristikstuderande måste jag också påpeka att denna bok kan göra sig bra inom ramarna för kurslitteratur. Någon bok för allmänheten anser jag den dock inte vara, man måste nog ha förkunskaper för att förstå

alla Klinkmanns utläggningar. Något som är synd, då den till stilen är uppbyggd så att den skulle kunna tilltala en större läsarkrets. Men på det stora hela är

denna bok nog en populärkulturforskningens Gott och blandat-påse.

Jacob Löfgren